

Östfräisk Kärsttid

Onno Dirk Feldmann

januwoimóond 2020

Inhollen

1. Däi kārsttīd	1
2. Bēden	2
2.1 Us bâb in d' hēmel	2
2.2 Lütje tóówelbēd.....	3
2.3. Däi Hēr is mīn hērder	4
3. Kārsttīdsfertelsels	5
3.1. Dat kārsttīdsfertelsel	5
3.2. Bol is kārsttīd.....	7
4. Kārsttīdsläiden.....	9
4.1. Sâcht sīpert däi snäj	9
4.2. Jī kinner ō kumt	10
4.3. Ō dantjebōm.....	11
4.4. Stiel nacht hilġ nacht	12
4.5. Sneiflokje, witrokje.....	13
5. Kārsttīdsdichtens	14
5.1. Achter 't rait	14
5.2. Kārstkind läief.....	16
5.3 Sünnerklóós.....	16

1. Däi kärsttīd

Däi kärsttīd is däi mōjst un ōk kemōderġst tīd fan 't häiel joer - f'rdan in 't Östfräisland. Däi minsken kōment tauhōp, singent kärsttīdslāiden un prōtent dichtens.

Dat 't ōk in us äigen tóól geböören kan is hir 'n häiel miskermöösk fan fertelsels un läiden as ōk fan dichtens upsġrēven worden.

Dat us tóól näit fergēten word't!

2. Bēden

2.1 Us bâb

Us bâb in d' hēmel,
lóót hilġ worden dīn nóóm.
Lóót kōmen dīn rīk.
Lóót dīn wiel geböören,
as in d' hēmel sō ōk up d' êr.
Us dóógelk brōd gēv us fandóóeġ.
Un fergēv us us sġuld,
sō as wī ōk dāi fergēvent,
dāi tēgen us sġüllerġ bünt.
Stūr us nāit in 't fersöyken,
man ferlös us fan dat kwóód.
Dan dīn is dat rīk un dāi kracht
un dāi hērelkkaid in äiwerġkaid.
Amen

2.2 Lütje tóówelbēd

Kum Hēr Jāses wēs us mank,
nēm föör dīn gift us grötsten dank.

2.3. Däi Hēr is mīn hērder

'N sāl̄m fan Dóówid.

Däi Hēr is mīn hērder

mī sal 't fan niks undbrēken.

Häi brengt mī up 'n gröyen fäen

un led't mī tau d' rüst an 't wóóter.

Häi ferkwikt mīn säiel,

häi led't mī in d' spôr fan 't recht um däi wiel fan
sīn nóóm.

Un dō ik al gung in 't düüster dóól,

būn ik nōjt bâng föör 't kwóód;

dūs dū bī mī stājst, dīn stok un staf trööstent mī.

Dū redst däi tóówel föör mīn undlóót,

tēgenōwer fan mīn fäien.

Dū redst mīn hōwd mit ölje un dājst mīn bēker
altīd ful.

Gauderġkaid un waldóóderġkaid söölent mī aldaġ
fan mī lēvend folġen,

un ik wil in 't hūs fan d' Hēr blīven, däi läengte
fan mīn lēvend.

3. Kärsttīdsfertelsels

3.1. Dat kärsttīdsfertelsel

'T geböörde tau d' tīd, dō 'n bod fan d' kaiser
Äugust kwam, dāi häiel wērl d tau wērdææren.

Dit wērdææren was dat êrst un geböörde dō
Kürēnjes landplēgster fan Sūrje was. Un elk un
äien gung tau, dat häi sük wērdææren lēt, elk in
sīn stad. Dō stapde ōk Jup fan Gallilājó, fan dāi
stad Natsaret, in dat jöödsch Land, nóó d' stad
Dóówid, dāi häit't fan Bētlehāim, dō häi fan 't hūs
un fan d' sieb fan Dóówid was, tau, dat häi sük
wērdææren lēt mit sīn echtwīf Mai, dāi in 't
ferwachten was. Un dō sāi d'r wassent, kwam dāi
tīd dō sāi böören sul.

Un sāi bōr hōör êrst fent un wikkelde hum in
lūren un lægde hum in 'n krüeb, dan sāi hārent
anners ġīn rüemt in d' hērbārg.

Un d'r wassent hērders in dat sülverġ gewest, up
't feld bī d' hūlten, dāi höddent 's nachts hōör
hērd. Un sūü, dāi Hēr sīn engel stapde bī hōör, un
dāi klorerġkaid fan d' Hēr lücht't um hōör tau; un
sāi fērdent sük läip.

Un däi engel pröt'de tēgen höör:

"Fērfērt jau näit! Süü ik ferkünnerġ jau grôt blīdskup, dat ōwer elker folk kōmen sal; dan jau is fandóóeġ däi Häilant bōren, däi is Kārst, us Hēr, in d' stad fan Dóówid. Un dat he' jī as täiken, dat jī dat kind finnen söölent in lūren wikkelt in 'n krüeb liegend."

Un jüüst wassent bī däi engel 'n koppel fan hēmelsk hēren, däi lövendent God un pröt'dent:

"Äer is God in d' hôġt un frē up d' êr un däi minsken 'n waldóód!"

Un dō däi engels fan höör tau d' hēmel furent, pröt'dent däi hērders unner nanner:

"Lóót't us nū nóó Bētlehāim góón un dat fertelsel säin, dat dor geböört is, dat us däi Hēr ferkünnerġt het."

Un säi kwamment in draft un funnent bājd, Mai un Jup, d'r bī dat kind in d' krüeb liegen.

Dō säi dat man säin hārent, spreddent säi dat wōrd, dat höör tau dat kind säeġt worden was. Un âl fööer däi 't kwam, ferwunnerdent sük up 't pröt fan d' hērders. Man Mai undhul âl disser wōrden un nam s' in höör hārt. Un däi hērders gungent wēruem un prīsdent un lövdent God un als wat säi höört un säin hārent, as dat höör wikt worden was.

Lüek 2, 1-20 - fertóólt nóó Mārten Lütter

3.2. Bol is kārsttīd

Dō dāi koel wind fan nōrden wājt,
un nūms näit mēr tau 't hūs üt gājt,
wen üt kööken wēr dāi trekpot dampst
un fóóer dāi het mēr tīd,
dan is d' kārsttīd häil näit mēr wīd.
Mit dāi êrst fröst kōment dāi slōden diecht.
Wen dat wiet dēken up d' mäiden liġt.

Dan kōment d' sġöowels gāu fandaġ
un dāi kinner bünt blīd,
dan is d' kārsttīd häil näit mēr wīd.
Wen dāi Sünnerklóós al dor west het
as wī hum saġġent mit sīn wiet pērd,
un wen dat óóvends an d' fensters wājt,
dan is 't w'rainsterġ wintertīd,
dan is d' kārsttīd häiel näit mēr wīd.

Östfräisk Kärsttīd - Onno Dirk Feldmann

Un wen dat dan sō fæær wēken föör d' kärstdağ
is, dan bünt däi kinner flīterğ an 't bräiven
sğrīven.

Wünsksēdels bīnōymen wī däi!

Un sükker wünsksēdels, däi bünt mennerğ móól
fööl bēter sğrēven as mennerğ leks fan d' sğaul.

Dat lieğt wal d'r an, dat disse bräiven dat
kärstkind lēsen dājt.

Man dor kumt dat fan rechtens näit allenerğ up
an.

Jóó, ik mäin fan, dat ōwer däi wünsken, däi dor
up d' sēdel stóónt, näit allenerğ dat kärstkind tau
rēsselfææren het.

Wen däi kärstbōm dan ērst in d' kóómer stājt,
föör däi kinner däi kloek näit fērer gājt.

Wen däi glainwīn döör 't hūs ērst rukt,
dan is dat sō wīd, dan is ennelk hilğkärsttīd.

4. Kärsttīdsläiden

4.1. Sâcht sīpert dāi snāj

Sâcht sīpert dāi snāj,
stiel un stūf rüst dāi säj,
kärsttīdelk tinkelt 't al frau:
höyğ dī, 't kärstkind kumt tau!

In dāi hārten is 't wārm,
sünner söerğ un alārm,
blīdskup un grap kumt bī jau:
höyğ dī, 't kärstkind kumt tau!

Bol is hilğ nacht,
koppel ēngels ferwacht't,
hөөr hөөr läiftóólerğ un trau:
höyğ dī, 't kärstkind kumt tau!

4.2. Jī kinner ō kumt

Jī kinner ō kumt, ō kumt do âl!

Nóó d' krüeb tau kumt fan d' Bētlehäim stâl!

Un süüt d'r in disser hōghilğ nacht

us fóóer in d' hēmel ful blīdskup un kracht.

Ō süüt fan dāi krüeb, in dat sğummerğ stâl

hir bī 't lüchtje in d' hellerläecht hâl

dat läief fentje, dat hēmelsk kind

wō mōjer, wō läiver as ēngels in d' wind.

D'r liğt dat kindje up hāj un up strāi

mank Jup un mank Mai, süü dor liğt häi

dāi rechtsğóóopen hērders dāi bēdent d'r fööer

dāi lüchten dāi tinkelnt fan hēmelsk klööer

4.3. Ō dantjebōm

Ō dantjebōm, ō dantjebōm,
wō grōyn bünt dīn häiel blóóden.
Dū grājst näit blōt in d' sömmertīd,
nē ōk in d' winter, tinkelst d' blīd:
Ō dantjebōm, ō dantjebōm,
wō grōyn bünt dīn häiel blóóden!

Ō dantjebōm, ō dantjebōm,
ik maġ dī läip gērn līden.
Wō fóók het d'r in d' kärsttīdsnacht
'n bōm as dū mīn söerġ ferjaġt!
Ō dantjebōm, ō dantjebōm,
ik maġ dī läip gērn līden!

Ō dantjebōm, ō dantjebōm,
dīn klæær köönent mī wat lēren.
Dīn klööer mit sīn äingóolerġkaid
gift hōp un kracht, is orerġkaid!
Ō dantjebōm, ō dantjebōm,
dīn klæær köönent mī wat lēren!

4.4. Stiel nacht hilğ nacht

Stiel nacht hilğ nacht.

Als slöpt, allenerğ wacht't,
blōt dāi jüffer, mauder un kind,
hilğ fentje, krullers as wind,
slóóp in hēmelsk frē,
slóóp in hēmelsk frē.

Stiel nacht hilğ nacht.

Hērders hóólt, trau dāi wacht,
süü dāi krüeb, dāi dauken, dat strāi
süü us hēr, mank sğóópensō rāi,
in dat sğörverğ stāl
in dat sğörverğ stāl.

Stiel nacht hilğ nacht,

hilğ kind, kum mit kracht,
ēngels fläiğent hōger as óóer,
sing fan d' kārst, frē un fóóer,
in dāi hilğ nacht,
in dāi hilğ nacht.

4.5. Sneiflokje, witrokje

Sneiflokje, witrokje,
wenēr læğst dī up 't wäid,
dū wōnst d'r in d' wulken,
kumst dóól in 't wiet kläid.

Kum set dī an 't fenster,
dū läiftóólerğ stērn,
sğilderst blöymen un blóóden,
wī hebbent dī gērn.

Sneiflokje, dū dekst us
däi blöymkes d'r of,
dan köönent s' slóópen fan hēmelsk rüst.

Sneiflokje, witrokje,
kum bī us up 't lauğ,
dan móó' wī 'n sneikērl
un gōjen 'n bâl.

5. Kärsttīdsdichtens

5.1. Achter 't rait

Bēvert bunkīs achter 't rait,
spöölent däi windjes höör flait,
un däi īsklotskes klingent,
un däi raitfóóntjes swingent,
achter 't rait d'r is 'n stē,
jungs kōmt mit jau slē!

Up dat bunkīs däi slē,
'n ruk, häi kumt in glē!
Is ġīn hollen, is ġīn stüren,
lóót 't man lōpen, lóót 't man fīren,
wor wī kōment tauhand,
īs of wóóter of land!

Man bārġup wēr trē um trē,
brekt däi bóón döör mit däi slē,
dat 's 'n lāgen, dat 's 'n ræren,
un bīdoren in wiet fēren!
Drei jungs in äin gat,
döör dat bunkīs sō glad!

Unner d' īsböön, däi slōd,
blinkert blāu, gēl un rōd!
Dor 's 'n góónd wārk dat tikkert!
'N oel kērl mit 'n grīs jikkert,
unner 't hoel īs sō lāng!
Kōmt nóó hūs, mī is bâng!

Nóó Dr. Fooke Hoissen Müller (1857): Döntjes un Vertelsels in
Brookmerlander Taal de verbreedste Ostfreeske Mundart

5.2. Kārstkind läief

Kārstkind läief, kīk mī an,
'n lütje fent bünt ik man.
Fööl tau säegen heb ik näit,
Kārstkind läief, fergēt mī näit.

5.3 Sünnerklóós

Disser spröök mautent kinner in 't Östfräisland
tau Sünnerklóós uptellen.

Sünnerklóós dū gâud blaud,
brenj mī 'n bītje sukkegaud,
näit tau fööl un näit tau min,
smīt dat man tau d' sğöstäin in,
mit 'n endje band d'r an,
dat ik 't ök bīrekken kan.

Onno Dirk Feldmann
Jungfräiske Mäinskup i.f.
oostfraeisk.org